

Gyógyító klíma?

Az éghajlat és a gyógyítás kapcsolatának története hosszú évszázadokra nyúlik vissza. Már Hippokratész (i.e. 460 – i.e. 377) is felismerte, hogy egyes betegségeknel a tünetek kialakulása, felerősödése jól köthető bizonyos időjárási eseményekhez. Az arab orvos, matematikus és filozófus Avicenna [Ibn Szína] (980–1037) ennél is tovább ment. Az éghajlatot patológiai szempontból vizsgálva vont le következtetéseket, többek között a lakóhely megválasztásával kapcsolatosan. Feljegyezték róla azt is, hogy a tuberkolózisban szenvedő betegeket a krétai hegyekbe küldte. Mondhatjuk tehát, hogy Avicenna volt az első, aki egy térség sajátos klímáját terápiás célokra alkalmazta. Avicenna óta – természetesen az orvostudomány és a klimatológia fejlődésével párhuzamosan – a különböző éghajlatok gyógyhatásairól jóval több és komolyabb ismerettel rendelkezünk. Az empirikus megfigyeléseket mérések, kísérletek váltották fel. Egyes betegségek esetén a klímaterápiával jelentős eredmények érhetők el; sőt kiderült, hogy a megfelelő klíma gyakorlatilag minden betegség gyógyítását elősegíti.

A klímaterápiával szembeni általános elvárás, hogy pusztán az éghajlati tényezők hatására bizonyos betegségben szenvedők meggyógyuljanak, de legalábbis egyes panaszaik enyhüljenek. A klímaterápia két legfontosabb tényezője a nyugodt pihenés (*kímélő klíma*) és a természetes tényezőkhöz való alkalmazkodás (*ingerklíma*). Távol a szennyező- és allergén anyagoktól, valamint a stresszt kiváltó tényezőktől (pl. magas hőmérséklet és páratartalom) ideális környezet a regenerációhoz. Az adaptációt kiváltó inger lehet az UV-sugárzás, a látható fény, a nagy szélsébség, az alacsony hőmérséklet és az oxigén csökkenő parciális nyomása (1500 m felett). A kímélő- és az ingerklíma azonban nem abszolút fogalmak, ugyanis ami bizonyos körülmények között ingerként jelentkezik, más esetekben éppen a nyugalmat jelenti.

Gyógyklímatípusok

Tengerparti klíma

A tengeri klíma erős ingerklíma, ahol klímaterápiás szempontból főleg a levegő tisztasága, a mikroorganizmusok csekély száma, az állandó légáramlások, a fény ereje, az egyenletesebb hőmérsékleti viszonyok, az abszolút páratartalom nagysága és a tengeri aeroszolok vehetők számításba. A hullámverés következtében a levegőbe jutó aeroszolok kedvezően hatnak a légúti-, illetve a bőrbetegségek gyógyulási folyamataira. A levegőben található parányi tengervízcseppek sótartalma gyulladáscsökkentő, emellett feloldja a váladékot a nyálkahártyán és nedvesíti azt. A sótartalmú, nedves levegő az orron keresztül eljut az alsó légutakba, a légcsőbe, a hörgőkbe (sőt, még a parányi hörgőelágazásokba is), és hozzájárul a nyálkahártya regenerálódásához. A sós vízcseppek a bőrön gondoskodnak arról, hogy a bőrbetegségek (mint például az ekcéma) tünetei mérséklődjenek.

Tavi klíma

Hazánkban a tengerparti klímátípus nem található meg, de ehhez nagyban hasonló a nagy tavaink térségében megfigyelhető, úgynevezett tavi klíma. A két klímátípus között a legnagyobb eltérés a levegő sótartalmában és a klímamódosulás mértékében van. A tavak – méretüknél fogva – kevésbé képesek módosítani környezetük klímáját. A tengerparton megfigyelhető helyi szélrendszer a tavak mellett csak igen kis mértékben, a nyári időszakban és csak megfelelő szinoptikus helyzetben (frontmentes, anticiklonális időszakban) érzékelhető. A tóparti klíma a gyógyítás helyett inkább az egészségesek edzésére, üdülésre, rekreációra alkalmas.

Balatoni panoráma (forrás: itthon.hu)

Magashegységi klíma

Általában az 1000 m-nél magasabb hegységekre jellemző, erős ingerklíma. Ilyen magasságban már nem mutatható ki a légszennyezés hatása, 1500 m felett például a háziporátka már nem tenyészik és a pollenkoncentráció is jelentősen lecsökken. A magashegységi klíma megfelelő gyógyszer idült légzőszervi betegségekre és az ipari porátalom által kiváltott panaszok enyhítésére. Mindemellett a másodlagos vérszegénység, az idegkimerültség és a Basedow-kór kezelésében is jelentős eredményeket lehet elérni a magashegységi klímaterápia alkalmazásával. Ez a bioklímátípus ugyanakkor nem javasolt szívkoszorúér-betegség és (főleg) korai terhesség esetén. A magassággal együtt növekvő UV sugárzás többek között különböző bőrgyógyászati panaszok esetén hasznos. Figyelembe kell venni ugyanakkor a megnövekedett UV sugárzás veszélyeit is. Ezeket a nem kívánt, káros hatásokat megfelelő faktorszámú fényvédő krémmel, illetve UV szűrős napszemüvegek használatával tudjuk kiküszöbölni. Hazánkban ugyan nincs magashegységi klíma, de a 800 m feletti csúcsok úgynevezett szubalpin klímája ehhez nagymértékben hasonló.

Középhegységi klíma

A 300 és 1000 m közötti térségekre jellemző a középhegységi klíma, mely a magashegységihez hasonló, de annál kevésbé intenzív bioklímátípus. A különböző kitettségű lejtőkön olykor egészen eltérő mikroéghajlat alakulhat ki. Az északias lejtők hűvösebbek, a levegő páratartalma is magasabb, ezért itt a magashegységihez hasonló ingerklíma alakul ki. A szél felőli, úgynevezett luv oldali lejtők szelesebbek, csapadékosabbak, míg a szélárnyékban lévő, úgynevezett lee oldali lejtők szárazabbak, naposabbak. A legtöbb napsugárzást a déli lejtők kapják, itt inkább kímélő klíma alakul ki. Mivel mind az ingerklíma, mind a kímélő klíma megtalálható a középhegységekben, ez a klímátípus a legtöbb betegség kiegészítő kezelésére alkalmas, különösképpen a vérszegénység, a légcsőhurut, az anyagcserezavarok, az irritációs idegrendszeri állapotok és a neuraszténiás nyugtalanság esetén.

Alföldi klíma

Az alföldi klíma jellegzetessége, hogy a napfényes órák száma nagy, a levegő páratartalma kicsi és a csapadék mennyisége viszonylag alacsony; nagy a téli és nyári, éjszakai és nappali hőmérséklet-ingadozás. Az alföldi klíma tehát ingerklíma, mely elősegíti a szervezet regenerálódását, többek között TBC-s megbetegedések és vérszegénységi tünetek gyógyítását, ezen kívül alkalmas még a csontgümőkóros betegek panaszainak enyhítésére is. Az alföldi klíma ugyanakkor ellenjavallt a fokozott ingerlékenységben és a pajzsmirigy-túltengésben szenvedő betegek részére.

Barlangi klíma

A barlangok gyógyászati célú felhasználása (speleoterápia) az ősidőktől nyúlik vissza. Ám egészen a középkorig gyógyító hatásukat csak csodaként tartották számon, ennek következtében válhattak akár messze földön is ismert zarándokhelyé. A barlangi klíma főként légzőszervi panaszok esetén ajánlott. A barlangokban a levegő hőmérsékletének évi ingadozása általában nem haladja meg az 1 °C-ot. A megfelelő klíma asztmás betegeknél csökkenti a hörgőgörcs kialakulásának lehetőségét. A barlangi levegő relatív páratartalma magas (95–100%), ez segít a hörgőváladék elfolyósításában, hígításában. A nedvesség finom eloszlású aeroszol formájában van jelen, így alkalmas arra, hogy a legkisebb légutakig eljusson. A barlangi aeroszol gazdag magnéziumban és kalciumban, sőt, egyes barlangok esetében halogénidegekben (például jód), ami fokozza a barlangi levegő görcsoldó, gyulladáscsökkentő hatását. A barlangi levegőbe kerülő por- és csíraszemcsék a magas relatív páratartalom következtében kicsapódnak a barlang falán, aminek savas kémhatása megakadályozza a baktériumok szaporodását. Ezért a barlangi levegő por-, csíra- és allergénmentesnek tekinthető. A barlangi levegőben nagyobb koncentrációban jelen levő CO₂ pedig a légzőközpont ingerlésével mélyíti és szaporítja a légzést, így a tüdő gyakorlatilag átszellőzik.

Klimatikus gyógyhelyek Magyarországon

Mátra: A legismertebb hazai klimatikus gyógyhely. Mérsékelt szubalpin jellegű klímája, kristálytisztá levegője gyógyító hatást eredményez. A napsütéses órák évi száma jóval a hazai átlag felett van. Tengerszint feletti magasságának köszönhetően már érezhetően alacsonyabb a légnyomás, ennek következtében kisebb nyomás nehezedik a mellkasra, ezért nagyobb tüdőfelületen történik a légcseré. Mind idült légzőszervi megbetegedések, mind szív- és érrendszeri betegségek esetén ajánlott.

Bükk: Hazánk legnagyobb átlagmagasságú barlangokban bővelkedő hegysége a légzőszervi, illetve a szív- és érrendszeri betegségekben szenvedőknek ajánlható. Mivel a hegység legmagasabb régiói nemzeti parki védelem alatt állnak, itt elsősorban a túrázás, természetjárás során élvezhető a hegység kedvező klímája. Az alacsonyabb térségekben kiépült népszerű üdülőhelyek (**Lillafüred, Szilvásvárad**) kímélő klímája rekreációra, sportolásra alkalmas.

Soproni-hegység: Az Alpok közelsége miatt kialakult szubalpin jellegű éghajlata kímélő klíma, a pihenést nagymértékben elősegíti. Sopron szubalpin levegője, kellemes klímája messze földön híres. A **Lövérek** államilag is elismert gyógyhely, ahol a szívpanaszokkal küszködőknek, a vérszegényeknek, a pajzsmirigy-túltengésben szenvedőknek, az idült légúti panaszoktól szenvedőknek és emésztőrendszeri problémával rendelkezőknek folyik a kezelése.

Kőszegi-hegység: Az országban itt a legmagasabb a levegő abszolút páratartalma, amely az allergiával és egyéb légúti betegségekkel küszködők számára különösen kedvező.

Kiadja az Országos Meteorológiai Szolgálat
Kiadásért felel az OMSZ elnöke

Időjárás és egészség

III.

GYÓGYKLÍMA KLÍMATERÁPIA KLIMATIKUS GYÓGYHELYEK

